

פ' וישב

(1) בראשית פרק לט

(ה) וַיְהִי מֵאֵז הַפְּקִיד אֹתוֹ בְּבֵיתוֹ וְעַל כָּל אֲשֶׁר יָשׁ לוֹ וַיִּכְרְדוּ ה' אֶת בֵּית הַמִּצְרַיִם בְּגַלְל יוֹסֵף וַיְהִי בְרַכְתָּהּ ה' כָּכָל אֲשֶׁר יָשׁ לוֹ בְּבֵית וּבְשָׂדֶה:
(ו) וַיַּעֲזֹב כָּל אֲשֶׁר לוֹ בְּיַד יוֹסֵף וְלֹא יָדַע אֹתוֹ מֵאוֹמֶה כִּי אִם הִלָּחֵם אֲשֶׁר הוּא אוֹכֵל וַיְהִי יוֹסֵף יָפֵה תֹאֵר וַיִּפֶּה מִרְאָה:
(ז) וַיְהִי אַחֵר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּשָּׂא אִשְׁתּוֹ אֲדֹנָיו אֶת עַיְנֶיהָ אֶל יוֹסֵף וַתֹּאמֶר שְׂכָבָה עִמִּי:

(2) רש"י על בראשית פרק לט פסוק ו

ולא ידע אתו מאומה - לא היה נותן לבו לכלום:
כי אם הלחם - היא אשתו אלא שדבר בלשון נקיה:
ויהי יוסף יפה תואר - כיון שראה עצמו מושל התחיל אוכל ושותה ומסלסל בשערו (ב"ר) אמר הקב"ה אביך מתאבל ואתה מסלסל בשערך אני מגרה בך את הדוב. מיד:

(3) ספר שמות פרק ב

(כ) וַיֹּאמֶר אֶל בְּנֵהוּ וְאִיוֹ לְמַה זֶה עֹבְדֶתְךָ אֶת הָאִישׁ קְרָאָן לוֹ וַיֹּאכֵל לֶחֶם:
(כא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְשָׂבַת אֶת הָאִישׁ וַיִּתֵּן אֶת צַפְרָה בְּתוֹ לַמִּשָּׁה:

(4) רש"י על שמות פרק ב פסוק כ

ויאכל לחם - שמא ישא אחת מכם כד"א כי אם הלחם אשר הוא אוכל:

(5) רשב"ם על בראשית פרק לט פסוק ו

ולא ידע אתו מאומה - בבית:
כי אם הלחם אשר הוא אוכל - לא היה מעיין ומביט כלל בכל צרכי ביתו מהיכן בא לו עד שעה שרואה את מאכלו על השלחן ואוכלו. כל מיני מאכל קורא אותו לחם כדכתיב עבד לחם רב. . .

(6) אבן עזרא על בראשית פרק לט פסוק ו

ולא ידע אתו מאומה כי אם הלחם - יש אומרים שהוא כנוי לשכיבת אשתו וזה רחוק. ועוד כי אדוני יוסף סריס היה. והנכון בעיני שכל אשר לו היה בידו חוץ מן הלחם שלא היה אפילו נוגע בו בעבור היותו עברי כי הנה מפורש כי לא יוכלו המצרים לאכול את העברים לחם. כי פוטיפר ידע שיוסף עברי הוא וכן אשתו אומרת ראו הביא לנו איש עברי:

(7) ספר בראשית פרק מג

(לב) וַיִּשְׁמְעוּ לוֹ לְבַדּוֹ וְלָקָהּ לְבָדָם וְלַמִּצְרַיִם הָאֹכְלִים אֹתוֹ לְבָדָם כִּי לֹא יוֹכְלוֹן הַמִּצְרַיִם לְאָכֵל אֶת הָעֵבְרִים לֶחֶם כִּי תוֹעֵבָה הוּא לַמִּצְרַיִם:

(8) רמב"ן על בראשית פרק לט פסוק ו

כי אם הלחם אשר הוא אוכל לשון נקיה, כדברי רבותינו (ב"ר פו ו) ורבי אברהם אמר . . . כי תועבה היא למצרים ואפשר שהוא כן:

(9) או יהיה פירוש הכתוב כי לא ידע אדוניו את יוסף מאומה שיקח מכל אשר לו, רק את הלחם לבדו אשר יאכל יוסף, לא לשאר הנאות כאשר יעשו הבחורים, ולא לאסוף לו עושר ונכסים כענין שנאמר (ש"א כט ג) ולא מצאתי בו מאומה מיום נפלו עד היום הזה

(10) ספר בראשית פרק לט

(ט) אֵינָנו גְדוֹל בְּבֵית הַזֶּה מִמְּנֵי וְלֹא תִשָּׂא מִמְּנֵי מֵאוֹמֶה כִּי אִם אוֹתָךְ בְּאֲשֶׁר אָתָּה אִשְׁתּוֹ וְאִיךָ אֲעֲשֶׂה הַרְעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וְתִטְאֲתִי לְאֵלֵהֶם:

(11) בעל הטורים על בראשית פרק לט פסוק ו

כי אם הלחם אשר הוא אוכל - בגימטריא היא אשתו:

12 ספר גור אריה על בראשית פרק לט פסוק ו

כי אם הלחם היא אשתו. והא דכתיב "אשר הוא אוכל" - נאמר על התשמיש, כמו "אכלה . . ." (משלי ל, כ). ואף על גב דאדוני יוסף נסתרם כשלקח את יוסף למשכב זכור, הך מילתא שנסתרם אינו סירוס גמור. . . והא דכתיב (לעיל לז, לו) "סריס פרעה שר הטבחים", אין צריך לומר שהיה סריס שלא היה יכול להוליד, אלא הוא משרת, כמו שפירש המתרגם (שם). וכן פירושו ז"ל, דהא לא למדו רז"ל (סוטה יג ע"ב) שנסתרם אדוני יוסף מדכתיב "סריס פרעה", אלא למדו מדכתיב (להלן מא, מה) "פוטפרע" בעי"ן, והוי למכתב 'פוטפר' לקמן בפרשת מקץ:

13 כלי יקר על בראשית פרק לט פסוק ו

כי אם הלחם אשר הוא אוכל. פירש רש"י היא אשתו, כמ"ש ולא חשך ממני מאומה כי אם אותך באשר את אשתו, וקרא לאשתו בכנוי לחם כי כמו שהלחם משביע לכל חי יותר מן כל דבר הזן, כך בעילות של היתר משביעים. . . לאפוקי בעילות של איסור אינן משביעים. . . ולכך אמרו רז"ל (סוטה ד ע"ב) כל הבא על אשה זונה, לסוף מבקש ככר לחם ואינו מוצא שנאמר (משלי ו כו) כי בעד אשה זונה עד ככר לחם, וענשו מדה כנגד מדה לפי שעזב את אשתו שנקרא לחם ודבק בזונה שאינה לחמו על כן יחסר לחמו:

14) ויש אומרים, לחם זה הוא לחם ממש, כי תועבה למצרים לאכול לחם את העברים, ולפי זה נוכל לפרש מה שנאמר ולא ידע אתו מאומה שקאי על יוסף כי אע"פ שעזב כל אשר לו ביד יוסף והיה יוסף יכול לאכול מכל מיני מעדנים ומי ימחה בו שהרי הכל היה בידו, מ"מ לא ידע יוסף אתו מאומה שלא נהנה מכל פת בג אדוניו כ"א הלחם אשר הוא אוכל, פת במלח לבד אכל כדרכה של תורה, ואע"פ כן ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה כבראשונה וזיו אפוהי לא אשתני, כמו שקרה לדניאל וחביריו, ובזה מתורץ מה שמקשים וכי עכשיו נעשה יפה תואר ומראה והלא כבר היה לעולמים כן, אלא שלרבותא נקט כאן שלא נשתנה מחמת שלא רצה להתגאל בפת בג אדוניו:

15 ספר תורת משה לחת"ס על בראשית פרק לט פסוק ו

ולא ידע אתו מאומה כ"א הלחם אשר הוא אוכל, יש לפרש על דרך שנאמר בדניאל שחמו"ע בקשו מהמלצר שלא יתגאלו בפת בגם ויין משתיהם וליתן להם זרעונים והמלצר ירא מפני המלך שלא יראה פניהם רעים ובקשו נס נא את עבדיך ימים עשרה ופניהם טובים וזה נראה כוונת הקרא כאן שאדונו לא היה עליו חטא ותרעומת כלל כ"א הלחם אשר הוא אוכל שלא רצה לאכול וע"ז מסיים ואפ"ה ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה:

16 ספר כתב סופר על בראשית פרק לט פסוק ו

ולא ידע אתו מאומה כי אם הלחם אשר הוא אוכל. יש לפרש שלא היה האדון משגיח על כלום ומסר הכל בידו, ויוסף השגיח על צרכי הבית מה שיאכלו, והספיק לכולם כדי סיפוקם, רק קימץ לעצמו שלא היה רוצה להתענג במאכלים, והאדון ניח ל' בעבדו שיהיה שמן ולא רזה ויעמוד ביפיו ותוארו ובכחו, ע"כ השגיח עליו שיאכל למעדנים כפי צרכו. והיינו ולא ידע אתו מאומה כי אם הלחם אשר הוא אוכל, ר"ל אשר יוסף אוכל, שעל מאכלו של יוסף השגיח, והטעם ויוסף היה יפה תואר והיה רוצה שיעמוד ביפיו ותוארו ולא יענה נפשו ויאבד תוארו: